

Pri sedmih hrastih ali kako smo mariborski veterani vojne za Slovenijo postavljali spomenik na Kalvariji.

Aha, bei sieben Eichen, me je dopolnil zelo stari gospod, potem, ko se me napotili k njemu, ki bo najbrž vedel kaj povedati o sedmih hrastih in o spomeniku, ki so ga daljnega leta 1904 na Kalvariji postavili Mariborčani svojemu slavnemu 47. pešpolku. Možakar mi je sicer povedal nekaj stvari, kje da je to mesto s sedmimi hrasti, vendar je Kalvarija kar velika. Čeprav sem s prijatelji tam pri dvanajstih letih »obvladoval« celoten hrib, na katerem stoji cerkva ki so ji rekli Nemška Kalvarija, za sedem hrastov na njej nisem nikoli slišal. Po mnogih letih sem se torej odpravil na ta naš hrib, da bi poiskal to pozabljeno mesto sredi Maribora. Prijatelj zgodovinar in najbrž najboljši poznavalec zgodovine Maribora Sašo Radovanovič mi je povedal kar precej zgodovinskih stvari v zvezi s tem slavnim polkom vendar prave lokacije spomenika tudi sam ni poznal.

Po večurnem prečesavanju Kalvarije sem naposled prišel do platoja, kjer sem opazil štiri zelo stare in tri mlajše hraste, ki so bili razporejeni v krogu s premerom 27 vojaških korakov. Sredi tega kroga zaraščenega z nizkim grmovjem je bil kup granitnega skalovja. Z manjšo sekirico sem poizkušal najti v tleh kaj več in res sem našel sredi teh hrastov betonske temelje nekdanjega spomenika z izmerami 2,5 x 2,4 metra. Po tem odkritju sem še istega dne odkopal celotni temelj spomenika.

S prijatelji v našem veteranskem združenju smo se dogovorili, da na tem mestu ponovno postavimo pomnik slovenskim vojakom tega štajerskega polka. Seveda nisem kar tako pričel s spomenikom. Želel sem »uradnega« strinjanja z vsemi, ki bi lahko tako ali drugače vplivali na našo odločitev. Najprej sem našo namero posredoval podžupanu MOM g. Burnaču, saj je nekdanji spomenik stal na občinskem ozemlju, ki je še vedno v lasti Mestne občine Maribor. Gospod Burnač ni imel nobene pripombe, potem sem se o tem dogovoril s takratnim poveljnikom 72. Br SV podpolkovnikom Ernestom Anželjem, ki mi je dal na voljo troosni kamion ter protitankovski tetraeder. O našem namenu sem obvestil še gospo Berberih Slano, direktorico Muzeja NO v Mariboru.

Morda še nekaj besed o tej lokaciji in spomeniku Pri sedmih hrastih. Spomenik je bil zgrajen iz pohorskega granita v obliki piramide visoke približno dva metra.

Na samem spomeniku je bila vgrajena bela marmorna plošča z zahvalno vsebino temu polku. Okrog spomenika so v premeru 27 m posadili sedem hrastov, simbolom nemštva. Kalvarija je bila v tistem času dokaj neobraščena (tako je razvidno iz takrat posnete fotografije prenesene na razglednico. V ozadju spomenika, kjer je danes gozd, se vidijo sosednji hribi z domačijami, kar je zaradi zaraščenosti gozda danes zakrito očem). Po letu 1919, ko je nastala država SHS, je nova oblast pričela z odstranjevanjem vseh nekdanjih avstrijskih in avstro ogrskih spomenikov v Mariboru. Tako so odstranili spomenik admiralu Tegethofu, Mariborčanu, enemu najbolj znanih pomorskih poveljnikov (Hrvati ga častijo tudi danes, saj je leta 1866 pri Visu premagal italijansko pomorsko floto in tako odvrnil za lep čas italijanske apetite po jadranski obali.) Odstranili so tudi spomenik Pri Sedmih hrastih. Leta 1941 s prihodom Nemcev v Maribor, so na tem mestu postavili spominsko pokopališče, na katerem so na postavljenih belih križih zapisovali bitke ki so jih bojevali po Evropi in Afriki. N.p. El Almain, Stalingrad, Kursk Ljudi tod niso pokopavali!

Seveda so, kot je bilo že v navadi, leta 1945 osvoboditelji to »pokopališče« uničili in pustili, da je nekdanji spomeniški prostor preraslo grmovje in tako zakrilo del naše zgodovine. Od nekdanjega spomenika mariborskemu polku pa je ostalo le še nekaj razmetanih granitnih skal.

S prijatelji na društvu smo se dogovorili, da bomo spomenik namenili slovenskim vojakom tega polka, saj jih je bilo v polku v različnih obdobjih velike vojne med dvajset do štiridesetih odstotkov, kar pomeni preko tisoč naših mladeničev. Čeprav so tudi drugi pripadniki tega polka (Avstrijci, Madžari, Čehi in Slovaki, Poljaki, torej fantje drugih dežel tedanje Avstro Ogrske) krvaveli pri Sv. Marinu na Krasu, Škabrijelu, na Piavi in tako umirali za ohranitev naše etnične meje, smo tudi zaradi takratne Zveze borcev v Mariboru, ki je ostro nasprotovala postavitvi spomenika, posvetili ta pomnik Slovenskim vojakom tega polka.

Tudi scenarij ob otvoritvi spomenika smo sestavili. Ker sem prijateljeval s člani društva Soška fronta iz Solkana, sem na otvoritev, ki smo jo načrtovali na eno od sobot leta 2007 povabil fante tega društva, ki radi prihajajo na podobne shode v uniformah tedanjih vojakov, da bi tako simbolično obudili spomin na slovenske vojake, ki so se borili tudi za domovino tam na krvavih kotah slovenskega krasa in primorskih gora. S prijateljem Sašo Radovanovičem, sva se

dogovorila, da bomo ob tej priliki skupaj izdali knjigo o tem polku z naslovom Ponovno doma. Sam sem v Mariborski livarni kjer sem bil zaposlen, izposloval izdelavo orodij, s katerimi so mi nakovali medeninaste značke tega polka, ki smo jih pridodali vsaki podarjeni ali prodani knjigi. Značke so bile verna kopija originalnih značk tega polka iz leta 1914, le malo večje so bile. Tudi spominsko ploščo, ki jo bomo pritrdili na »našo« protitankovsko piramido so mi izdelali v Mariborski livarni. Nanjo smo zapisali: V spomin in opomin ! V čast in slavo slovenskim fantom 47. mariborskega pešpolka , ki je v več kot 200 letih bojevanja na vseh bojiščih avstrijske monarhije pridobil sloves enega najboljših polkov.

Potrebno je bilo vse to načrtovano tudi uresničiti. Najeli smo zidarja, ki je kolikor toliko uredil originalni betonski temeljni podstavek. Kako pa bomo betonski tetraeder spravili do spomenika? Težak je bil preko 1500 kg. Kolikor sem poznal Kavarijo, nanjo ni peljal nobena cesta po kateri bi lahko peljal troosni tovornjak z naloženim tetraedrom. Le božja pot s kapelicami je vodila na vrh po vzhodni in severni strani. Kaj sedaj? Z mladim šoferjem vojaškega tovornjaka, ki mi ga je dodelila Slovenska vojska, sva pregledala teren na južni strani hriba, kjer so vinogradi in ugotovila, da so narejene med posameznimi terasami serpentine široke do dva metra, morda ponekod malo širše. Šofer se je odločil, da bova tovor pripeljala na vrh Kalvarije po tej nič kaj obetavni poti.

Saj pravijo »mladost je norost« in če je pri tej norosti udeležen še star veteran, bo uspeh tega podjetja zagotovljen, sem si mislil in privolil v šoferjev predlog.

Zapeljala sva mimo kmetijske šole proti serpentinam v vinogradu , ki se pričnejo nekaj nižje. Sam sem hodil pred tovornjakom in kazal šoferju kje naj pelje. Cesta , ki je bila na nekaterih mestih, predvsem na ovinkih posuta z drobnim drobljencem, je bila razmočena in mehka, tako, da je tovornjak s pogonom na vseh šestih kolesih prav oral po njej in puščal globoke sledi na sicer ozki poti, ki je postajala za njim široka kot so široke običajne ceste. Kljub težkemu tetraedru, ozki »poti« ter serpentinastim ridam, sva nekako prispela do platoja in odložila svoj tovor. Tetraeder smo postavili na temelj, nanj pritrdili bronasto ploščo z napisom, zraven postavili tablo z zapisano kratko zgodovino tega polka. Na vsako stran spomenika sem vsadil dve lipi. »Naj se ve, da je spomenik namenjen delčku slovenske zgodovine, ki so jo krvavo ustvarjali slovenski mladeniči«, sem razmišljal.

Nekaj dni pred dnevom, ki smo ga določili za odkritje spomenika, so nas z Mestne občine obvestili, da spomenika ne moremo odkriti v soboto, temveč moramo slovesnost prestaviti na kakšen drugi dan med tednom. Kot so nam še zaupali, je takratni predsednik Zveze borcev obiskoval vse, ki so nam omogočili naše namene, in zahteval, naj prepovedo postavitve tega spomenika osovražnemu 47. pešpolku. Tega sicer niso storili, so nam pa prestavili dogovorjeni datum. Fantje s Solkana so nam odpovedali udeležbo, saj jim dnevi med tednom niso bili primerni.

Določili smo neko sredo sredi poletja 2007, da bomo opravili svojo svečano dolžnost. Na svečanost smo poleg naših članov povabili še prijatelje iz Koordinacije veteranskih in domoljubnih organizacij Maribora, pevke okteta Kresnice, predstavnike Slovenske vojske, gospoda stolnega župnika Lipuška ter vse tiste, ki so nam omogočili našo namero z gospodom županom na čelu.

Bili smo veseli naših gostov, ki so prisopihali po kalvarijskem hribu do spomenika. Gospod Lipušek, dekleta iz okteta, vojaka SV, ki sta »držala« častno stražo pred spomenikom, gospoda podžupana Burnača. Kar nekaj je bilo naših članov in nekaj mimoidočih, ki so se ustavili in prisostvovali odkritju. Ostalih vabljenih ni bilo. Celo novinar in fotoreporter Večera sta bila na Kalvariji in drugega dne objavila naše dejanje v časopisu.. Podžupan Burnač, tudi sam veteran vojne za Slovenijo in naš član, je nagovoril prisotne, dekleta so odpela nekaj domoljubnih pesmi, gospod župnik Lipušek pa je spomenik blagoslovil. Po svojem »poslovnem« dejanju je imel še čustven domoljubni nagovor in nam zapel s svojim lepim baritonom »Oj Doberdob, slovenskih fantov grob«.

Tako, mi smo opravili kar smo si zadali, tisti, ki pa so nas pri tem ovirali pa še ne.

Prav v tistem času je veteranski »Koordinaciji« Maribora predsedovala takratna Zveza borcev in seveda se jim je zdelo potrebno, da so me kot organizatorja tega spornega odkritja in predsednika združenja veteranov poklicali na zagovor.

Tožilca in obenem moja zasliševalca sta menda spadala k »jastrebom« med vodilnimi v tem združenju. Tako jih je imenoval njihov zaslužni član in moj dober znanec, ki mi je včasih zaupal kaj menijo o meni v tej borčevski organizaciji mariborskih veteranov in domoljubov. Spornega spomenika ni videl od njiju nihče, zato sta mi kot velika poznavalca zatrdila, da slovenskih vojakov

in slovenskih polkov v Avstroogrski vojski ni bilo, bili so le Avstroogrski vojaki in polki. Tudi moje sklicevanje na tovrstne zapise v literaturi (Vasja Klavora, Vladimir Gradnik, Janez J. Švajncer itd..) ni pomagalo.

Tudi mariborski Večer je kasneje objavil njihov zapis, kako sovražen je bil ta štajerski polk do Slovencev. Najbrž res, vendar tisoči padlih slovenskih junakov, ki so izkraveli na tujih kotah v Galiciji, na Svetem Martinu ter Fajtjem hribu na Krasu, na gori Asolone na Južnem Tirolskem, na Škabrijelu in še kje, za ljudi, ki so priznavali le zgodovino svojega časa, nimajo pravice, da zvedo zanje tudi mlajše generacije in se kdaj spomnijo nanje.

Tako, spomenik našim slovenskim fantom tega polka še vedno stoji. Vsako leto od Dnevu mrtvih jim prižgem svečko. Jaz sam! V spomin na mladeniče, ki so verovali v svojo domovino in pustili svoja mlada življenja na teh kraških planjavah, kjer se je govorilo slovensko in se še, tudi zaradi njihovih žrtev.

Trije od sedmih hrastov so od starosti padli. Morda bodo kdaj mladi ljudje v njihov spomin nasadili nova drevesa?

Tone Korošec